

Platforma udostępniająca książki niewidomym

Nowatorski projekt pod auspicjami Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

1 lipca br. Instytut Książki i Wydawnictwo Naukowe PWN podpisały umowę dotyczącą budowy i wdrożenia platformy udostępniającej publikacje niewidomym i słabowidzącym oraz niepełnosprawnym ruchowo (osoby nie mogące czytać książek drukowanych). W ramach platformy udostępniane będą publikacje beletrystyczne, naukowe i specjalistyczne w formacie plików Epub i mp3 służących do słuchania. Realizacja projektu - budowa i wdrożenie platformy – ma zająć 7 miesięcy.

Skąd pomysł?

Mimo, że w wielu państwach, w tym w Polsce, obowiązuje prawo przewidujące ułatwiony dostęp niewidomym i niedowidzącym do twórczości, nie więcej niż 5% publikacji drukowanych na świecie jest dostępnych w formatach przyjaznych osobom niepełnosprawnym. Traktat z Marrakeszu Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (WIPO) podpisany przez Unię Europejską, Polskę (2014 r.) oraz 78 innych krajów ([więcej informacji nt traktatu](#)) ustanowił międzynarodowy standard korzystania przez osoby niepełnosprawne z utworów publikowanych w postaci druku w wersji przystosowanej do narzędzi adaptujących tekst uwzględniając jednocześnie ochronę praw autorskich. Polska Izba Książki już w roku 2012 podjęła inicjatywę udroźnienia dostępu do treści osobom niewidzącym poprzez wykorzystanie cyfrowej technologii. Ministerstwo kultury powołało zespół roboczy, sterowało jego pracą i zdobyło środki na finansowanie systemu bezpiecznego udostępniania książek uprawnionym, niepełnosprawnym osobom.

Obawy wydawców

Wydawcy obawiają się utraty kontroli nad elektronicznymi plikami. Dlatego kluczowym elementem jest w pełni bezpieczny system udostępniania treści elektronicznych wyłącznie osobom uprawnionym. W pracach nad stworzeniem takiego systemu wzięli udział przedstawiciele Polskiej Izby Książki, Działu Zbiorów dla Niewidomych w Głównej Bibliotece Pracy i Zabezpieczenia Społecznego oraz Wydawnictwo Naukowe PWN zaś patronatem jest Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego ([więcej nt. udziału MKiDN w projekcie](#)). Inspiratorzy projektu uważają, że należy wyjść naprzeciw postulatam Traktatu z Marrakeszu i wspólnie zbudować odpowiednie narzędzia, które ułatwią osobom z orzeczoną stopniem niepełnosprawności korzystanie z książek w formacie

przystosowanym do narzędzi adaptujących tekst w pełni legalnie, z nowoczesnymi systemami zabezpieczeń i co najważniejsze **w uzgodnieniu z**

wydawcami. Poszukiwano systemu, który będzie pozwalał w sposób **odpowiedzialny, bezpieczny i na bazie własnej, nieprzymuszonej decyzji wydawcy udostępnić całość lub część oferty osobom niepełnosprawnym**.

Dobrowolny system udostępniania treści elektronicznych wąskiej grupie beneficjentów oznacza mniejsze zagrożenie dla wydawców wynikające z niedoskonałych rozwiązań prawnych.

Jak działa system? Czym jest platforma Ibuk Libra Light?

Wydawnictwo Naukowe PWN już od 2008 r. udostępnia treści elektroniczne w modelu wypożyczeń różnego typu bibliotekom i instytucjom w ramach platformy IBUK Libra z zapewnieniem pełnego bezpieczeństwa plików. Nowa platforma **Ibuk Libra Light**, która ma służyć osobom niepełnosprawnym, wykorzystuje wieloletnie doświadczenie oraz informatyczne narzędzia, którymi dysponuje Wydawnictwo Naukowe PWN i OSDW Azymut. Platforma Ibuk Libra Light będzie przystosowana do pracy z czytnikiem NVDA i większością narzędzi adaptujących tekst (np. linijka brajlowska, syntezytory mowy).

Osoby niepełnosprawne będą miały **bezpłatny dostęp** do platformy po zalogowaniu się do osobistego konta i wprowadzeniu kodu autoryzacyjnego PIN. Kody PIN będą dystrybuowane przez uprawnione biblioteki, przy zachowaniu procedur autoryzacji (wymagane orzeczenie o stopniu niepełnosprawności). Zapewni to, że do platformy będą miały dostęp jedynie osoby do tego uprawnione. Każdy pobrany przez osobę niepełnosprawną plik ePUB lub mp3 będzie indywidualnie zabezpieczony (watermark), podobnie jak ma to miejsce w przypadku tradycyjnej sprzedaży treści elektronicznych.

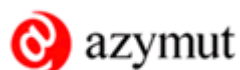
W jaki sposób wydawca przekazuje pliki osobom niepełnosprawnym?

Jedynym dostawcą plików elektronicznych do platformy Ibuk Libra jest OSDW Azymut, który pełni funkcję zaplecza technicznego i repozytorium, a także kompleksowo obsługuje wydawców w zakresie dystrybucji publikacji elektronicznych zarówno w kanale wypożyczeń jak i tradycyjnej sprzedaży ebooków. Wydawcy, którzy już korzystają z modelu wypożyczeń Ibuk Libra doskonale znają specjalny interfejs - „Panel Wydawcy”, który umożliwi przekazywanie plików właśnie w tym modelu. „Panel Wydawcy” zostanie wzbogacony o nowe funkcjonalności, które pozwolą Wydawcom oznaczać konkretne tytuły bądź całą ofertę i przekazywać je za symboliczną kwotę osobom niepełnosprawnym.

Korzyści dla wydawców

- Dobrowolna decyzja wydawcy o udostępnieniu oferty (całości lub wybranych tytułów) osobom niepełnosprawnym, dziś oznaczać może mniejsze zagrożenie narzucenia „z góry” niedogodnych rozwiązań prawnych.

- Pełna kontrola wydawców nad procesem przekazywania plików osobom niepełnosprawnym.
- Wykorzystanie istniejącego już repozytorium plików OSDW Azymut. Wydawcy dotychczas współpracujący z OSDW Azymut w zakresie plików elektronicznych nie muszą wykonywać żadnych dodatkowych czynności związanych z wprowadzaniem metadanych do kolejnej bazy.
- Brak dodatkowych kosztów po stronie wydawcy związanych z obsługą procesu udostępniania treści osobom niepełnosprawnym.
- Data wygaśnięcia praw elektronicznych zawarta w repozytorium OSDW Azymut spowoduje automatyczne wycofanie tytułu z obrotu (także dla osób niepełnosprawnych).
- Raporty pobrań przekazywane wydawcom raz na miesiąc lub dostępne on-line w „Panelu Wydawcy” dadzą pełną wiedzę o tym w jakiej liczbie publikacje te są rzeczywiście wykorzystane.
- Możliwość wpisania do programów strategicznych firmy zasad społecznej odpowiedzialności biznesu (CSR).

Anna Chojnacka, Dział publikacji elektronicznych

Natalia Michałek, Dział projektów internetowych i baz danych

Małgorzata Skowrońska, Grażyna Szarszewska, Polska Izba Książki